

**IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISHDA XOTIN-QIZLAR TADBIRKORLIGINI
RIVOJLANTIRISH MASALALARI**

Rafiyeva Madina Husinovna

Samarqand iqtisodiyot va servis instituti "Iqtisodiy tahlil va statistika" kafedrası

o'qituvchisi, mustaqil tadqiqotchi

E-mail: rafiyevamadina292@gmail.com

Annotatsiya: *Ushbu maqolada iqtisodiyotni rivojlantirishda xotin-qizlar tadbirkorligining o'rni, ahamiyati va uni rivojlantirishga ta'sir etuvchi omillar tahlil qilingan. Xotin-qizlar tadbirkorligi bandlikni oshirish, kambag'allikni kamaytirish, innovatsion faoliyatni rivojlantirish hamda ijtimoiy barqarorlikni ta'minlashda muhim omil hisoblanadi. Maqolada ayollar tadbirkorligini qo'llab-quvvatlash bo'yicha mavjud muammolar va ularni hal etish yo'llari haqid ham so'z boradi.*

Kalit so'zlar: *xotin-qizlar tadbirkorligi, iqtisodiy rivojlanish, kichik biznes, bandlik, gender tenglik, xizmatlar sohasi, milliy iqtisodiyot, bandlik, innovatsion g'oyalar.*

Kirish.

So'nggi o'n yilliklarda jahon iqtisodiyotida ro'y berayotgan tarkibiy o'zgarishlar, globallashuv jarayonlarining chuqurlashuvi hamda raqamli iqtisodiyotning rivojlanishi tadbirkorlik faoliyatining yangi bosqichga chiqishiga sabab bo'ldi. Ushbu jarayonda xotin-qizlar tadbirkorligi alohida ahamiyat kasb etib, iqtisodiy o'sish, bandlikni ta'minlash va ijtimoiy barqarorlikni mustahkamlashda muhim omil sifatida e'tirof etilmoqda. Ayollarning iqtisodiy jarayonlardagi faolligi nafaqat oilaviy daromadni oshirishga, balki milliy iqtisodiyotning raqobatbardoshligini kuchaytirishga ham xizmat qiladi.

Bugungi kunda ko'plab davlatlarda, jumladan O'zbekistonda ham, xotin-qizlar tadbirkorligini rivojlantirishga alohida e'tibor qaratilmoqda. Davlat tomonidan kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlash, imtiyozli kreditlar ajratish, kasbiy tayyorlov va qayta tayyorlash dasturlarini kengaytirish kabi chora-tadbirlar amalga oshirilmoqda. Ushbu islohotlar natijasida ayollarning biznes sohasidagi ishtiroki sezilarli darajada ortib, ular iqtisodiyotning turli tarmoqlarida faoliyat yurita boshladilar. Ayniqsa, xizmatlar sohasi xotin-qizlar uchun eng qulay va tez rivojlanayotgan yo'nalishlardan biri bo'lib qolmoqda.

Shu bilan birga, xotin-qizlar tadbirkorligi iqtisodiy rivojlanishning muhim ijtimoiy jihatini ham o'z ichiga oladi. Ayollar tomonidan tashkil etilayotgan kichik va o'rta biznes subyektlari yangi ish o'rinlarini yaratib, ishsizlik darajasini kamaytirishga xizmat qiladi. Bundan tashqari, ayollar tadbirkorligi jamiyatda ijtimoiy tenglikni ta'minlash, gender muvozanatini yaxshilash va aholining ijtimoiy faolligini oshirishda ham muhim rol o'ynaydi. Bu esa barqaror rivojlanish maqsadlariga erishishda asosiy omillardan biri hisoblanadi.

Biroq, mavjud ijobiy tendensiyalarga qaramasdan, xotin-qizlar tadbirkorligini rivojlantirishda bir qator tizimli muammolar saqlanib qolmoqda. Jumladan, moliyaviy

TANQIDIY NAZAR, TAHLILIIY TAFAKKUR VA INNOVATSION G'UYALAR

resurslarga cheklangan kirish imkoniyati, biznes yuritish bo'yicha yetarli bilim va ko'nikmalarning yetishmasligi, raqamli texnologiyalardan foydalanish darajasining pastligi hamda ijtimoiy-madaniy to'siqlar ayollarning tadbirkorlik faoliyatini kengaytirishga to'sqinlik qilmoqda. Ushbu muammolarni bartaraf etish uchun kompleks yondashuv, ya'ni davlat siyosati, ta'lim tizimi va xususiy sektor hamkorligi zarur hisoblanadi.

Shu nuqtayi nazardan, ushbu maqolaning asosiy maqsadi iqtisodiyotni rivojlantirishda xotin-qizlar tadbirkorligining o'rnini ilmiy jihatdan tahlil qilish, uning rivojlanishiga ta'sir etuvchi omillarni aniqlash hamda mavjud muammolarni bartaraf etish bo'yicha ilmiy asoslangan taklif va tavsiyalar ishlab chiqishdan iboratdir. Maqolada xotin-qizlar tadbirkorligining iqtisodiy va ijtimoiy ahamiyati, uning rivojlanish tendensiyalari hamda samaradorligini oshirish yo'llari keng yoritiladi.

Asosiy qism.

Xotin-qizlar tadbirkorligini rivojlantirish iqtisodiyotni modernizatsiya qilish va barqaror o'sishni ta'minlashda muhim strategik yo'nalishlardan biri hisoblanadi. Zamonaviy iqtisodiy tizimda ayollar tadbirkorligi nafaqat kichik biznes va xizmat ko'rsatish sohasining rivojlanishiga, balki innovatsion faoliyat, raqamli iqtisodiyot va ijtimoiy loyihalarning kengayishiga ham sezilarli ta'sir ko'rsatmoqda. Shu bois, ushbu jarayonni tahlil qilish bir nechta asosiy yo'nalishlar orqali amalga oshiriladi.

Birinchi navbatda, xotin-qizlar tadbirkorligining iqtisodiy ahamiyati uning bandlikni oshirishdagi rovida namoyon bo'ladi. Ayollar tomonidan tashkil etilgan kichik va o'rta biznes subyektlari yangi ish o'rinlarini yaratadi va mehnat bozorida raqobatni kuchaytiradi. Ayniqsa, xizmatlar sohasida (ta'lim, sog'liqni saqlash, savdo, go'zallik xizmatlari, turizm) ayollar faol ishtirok etib, aholining ehtiyojlarini qondirishga xizmat qilmoqda. Bu esa ichki iste'mol bozorining kengayishiga va iqtisodiy faollikning oshishiga olib keladi.

Ikkinchidan, xotin-qizlar tadbirkorligi oilaviy daromadlarni oshirish va kambag'allikni qisqartirishda muhim vosita hisoblanadi. O'z biznesiga ega bo'lgan ayollar nafaqat o'z oilalarining iqtisodiy barqarorligini ta'minlaydi, balki jamiyatda ijtimoiy himoyasiz qatlamlar ulushining kamayishiga ham hissa qo'shadi. Bu holat ayniqsa qishloq hududlarida yaqqol seziladi, chunki ayollar kichik biznes orqali mahalliy iqtisodiy faollikni kuchaytiradi.

Uchinchidan, ayollar tadbirkorligi innovatsion rivojlanishga ham ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, ayollar boshqaruvidagi korxonalar ko'proq mijozga yo'naltirilgan, sifat va xizmat ko'rsatish madaniyatiga e'tiborli bo'ladi. Shuningdek, ular raqamli platformalardan foydalanish, ijtimoiy tarmoqlar orqali marketing qilish va onlayn savdo tizimlarini joriy etishda faol ishtirok etmoqda. Bu esa biznesning samaradorligini oshiradi va yangi bozorlarni egallash imkonini beradi.

Biroq, xotin-qizlar tadbirkorligini rivojlantirish jarayonida bir qator to'siqlar mavjud. Eng asosiy muammolardan biri moliyaviy resurslarga cheklangan kirishdir. Ko'plab ayollar kredit olishda garov ta'minoti yetishmasligi, yuqori foiz stavkalari va bank talablari sababli qiyinchiliklarga duch keladilar. Natijada biznesni kengaytirish va yangi loyihalarni amalga oshirish imkoniyati cheklanadi.

TANQIDIY NAZAR, TAHLILIIY TAFAKKUR VA INNOVATSION G‘OYALAR

Yana bir muhim muammo - kasbiy va boshqaruv ko‘nikmalarining yetarli emasligidir. Tadbirkorlik faoliyatini samarali yuritish uchun marketing, moliyaviy rejalashtirish, raqamli texnologiyalar va strategik boshqaruv bo‘yicha bilimlar zarur. Ushbu bilimlarning yetishmasligi biznes samaradorligini pasaytiradi va raqobatbardoshlikka salbiy ta‘sir ko‘rsatadi.

Shuningdek, ijtimoiy-madaniy omillar ham xotin-qizlar tadbirkorligiga sezilarli ta‘sir ko‘rsatadi. Ayrim hududlarda an‘anaviy qarashlar ayollarning mustaqil iqtisodiy faoliyat yuritishiga to‘sqinlik qiladi. Oilaviy majburiyatlar va stereotiplar ayollarning vaqt va resurslarini cheklab, biznes rivojlanishini sekinlashtiradi.

Ushbu muammolarni hal etish uchun davlat tomonidan qo‘llab-quvvatlash mexanizmlarini kuchaytirish muhimdir. Jumladan, imtiyozli kreditlar, grantlar, biznes inkubatorlar va o‘quv dasturlarini kengaytirish zarur. Shuningdek, raqamli savodxonlikni oshirish va mentorlik tizimini rivojlantirish ham muhim ahamiyatga ega.

Umuman olganda, xotin-qizlar tadbirkorligi iqtisodiyotning turli sohalarida muhim o‘rin egallab, uning rivojlanishi mamlakat iqtisodiy o‘sishiga bevosita ta‘sir ko‘rsatadi. Shu sababli, ushbu sohani qo‘llab-quvvatlash va rivojlantirish kompleks yondashuv asosida amalga oshirilishi lozim.

Xulosa.

Xulosa qilib aytganda, iqtisodiyotni rivojlantirishda xotin-qizlar tadbirkorligini rivojlantirish muhim strategik ahamiyatga ega bo‘lib, u barqaror iqtisodiy o‘sish, bandlikni oshirish hamda ijtimoiy farovonlikni ta‘minlashda asosiy omillardan biri hisoblanadi. Zamonaviy iqtisodiy sharoitda ayollar tadbirkorligi nafaqat kichik va o‘rta biznesning rivojlanishiga, balki innovatsion yondashuvlar va raqamli iqtisodiyotning kengayishiga ham sezilarli hissa qo‘shmoqda.

Tahlillar shuni ko‘rsatadiki, xotin-qizlar tomonidan amalga oshirilayotgan tadbirkorlik faoliyati oilaviy daromadlarni oshirish, kambag‘allik darajasini kamaytirish va yangi ish o‘rinlarini yaratishda muhim rol o‘ynaydi. Shu bilan birga, ayollar tadbirkorligi jamiyatda gender tenglikni mustahkamlash va ijtimoiy barqarorlikni ta‘minlashga xizmat qiladi.

Biroq, ushbu sohaning to‘liq salohiyatini amalga oshirishga bir qator muammolar to‘sqinlik qilmoqda. Jumladan, moliyaviy resurslarga cheklangan kirish, yetarli kasbiy bilim va ko‘nikmalarining yetishmasligi hamda ijtimoiy-madaniy stereotiplar ayollar tadbirkorligining rivojlanish sur‘atini sekinlashtirmoqda. Shu sababli, bu muammolarni bartaraf etish dolzarb vazifa bo‘lib qolmoqda.

Kelgusida xotin-qizlar tadbirkorligini rivojlantirish uchun davlat tomonidan qo‘llab-quvvatlash mexanizmlarini yanada kuchaytirish, imtiyozli kreditlar va grantlar tizimini kengaytirish, shuningdek, kasbiy tayyorgarlik va raqamli savodxonlikni oshirishga qaratilgan dasturlarni takomillashtirish zarur. Bundan tashqari, jamiyatda gender tenglikni mustahkamlash va ijtimoiy stereotiplarni kamaytirish ham muhim ahamiyatga ega.

Umuman olganda, xotin-qizlar tadbirkorligini rivojlantirish iqtisodiy taraqqiyotning muhim drayveri bo‘lib, uning samarali qo‘llab-quvvatlanishi mamlakatning

TANQIDIY NAZAR, TAHLILIIY TAFAKKUR VA INNOVATSION G'UYALAR

raqobatbardoshligini oshirish va barqaror rivojlanish maqsadlariga erishishda katta ahamiyat kasb etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi (2024). Xotin-qizlar va tadbirkorlik faoliyati bo'yicha statistik ma'lumotlar. <https://stat.uz>.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti (2022). Tadbirkorlikni rivojlantirish va qo'llab-quvvatlash chora-tadbirlari to'g'risida qaror. <https://lex.uz>.
3. UNDP Uzbekistan (2025). Women's Entrepreneurship in Uzbekistan: Assessment and Recommendations. <https://www.undp.org/uzbekistan>.
4. World Bank (2024). Women, Business and the Law 2024. <https://www.worldbank.org>.
5. Asian Development Bank (2022). Women's Entrepreneurship and Economic Empowerment in Developing Asia. <https://www.adb.org>.

